

Forældre - vigtige samarbejdspartnere i barnets læseudvikling

Indhold

Forældre - vigtige samarbejdspartnere i barnets læseudvikling.....	3
Gode læseforudsætninger.....	5
Læselyst.....	6
Læseerfaringer.....	6
Forældresamarbejde omkring undervisningen.....	8
Forældrefoldere om sprog og læsning.....	9
Kære forældre til elever i indskolingen.....	9
Råd om aktiviteter, der kan forberede læsning:.....	10
Råd om læseaktiviteter i hjemmet:.....	11
Kære forældre til elever på mellemtrinnet.....	12
Råd om læseforståelsesaktiviteter i hjemmet:.....	12
Støt op om dit barns fortsatte glæde ved frilæsning:.....	14
Kære forældre til elever i overbygningen.....	15
Støt din søn/datter i bedre at kunne forstå det læste:.....	15
Litteratur.....	16

Forældre - vigtige samarbejdspartnere i barnets læseudvikling.

Dette temahæfte er opdelt i:

1. Generel information til skolen.
2. Forslag til forældreinformation til indskoling, mellemtrin, overbygning.

Forældre har stor betydning for mange faktorer i sammenhæng med elevens læseudvikling. Derfor er forældrene naturlige og vigtige samarbejdspartnere i barnets - og sidenhen den unges - læseudvikling.

Det er et godt udgangspunkt for forældrenes bidrag, at skolen i praksis fortæller og viser, hvordan det er hensigtsmæssigt at støtte barnets læseudvikling. Det er vigtigt, at skole og forældre afstemmer forventningerne til samarbejdets omfang og indhold. Skolebestyrelse og skoleledelse kan være et vigtigt omdrejningspunkt i denne dialog.

Læsefærdighed udvikles i et samspil mellem elevens forudsætninger, læselyst, læseerfaring og undervisning.

Gode læseforudsætninger.

Mange undersøgelser har vist, at der er sammenhæng mellem børns sproglige færdigheder og deres senere læsefærdigheder. Ud fra langtidsundersøgelser er det blevet undersøgt, hvilke sproglige færdigheder der især har sammenhæng med læsning. Det drejer sig om:

- **Sproglig opmærksomhed** er en samlende betegnelse for forskellige grader af bevidsthed om sprogets form side og brug. Fx at tog er et kort ord, og mariehøne er et langt ord.
- **Fonologisk opmærksomhed** er den del af den sproglige opmærksomhed, der omhandler sproglyd. Fonologisk opmærksomhed betegner således evnen til at skifte fokus fra ordets betydning til ordets lydlige opbygning. Fx er den første fonologiske opdagelse almindeligvis, at noget rimer.
- **Tidlige skriftsproglige færdigheder** såsom bogstav-lyd kendskab, bogstavkendskab og skriftsprogserfaring. Fx at Peter opdager, at hans navn begynder med samme bogstav, som der står på skiltet, hvor man parkerer.

Forældrenes læsefærdigheder har en stærk prædikativ værdi for barnets læseudvikling. Hvis en af barnets forældre har/har haft dyslektiske vanskeligheder, er risikoen for, at barnet også får læsevanskeligheder firedoblet.

Derimod har forskelle i socioøkonomiske, -kulturelle og -biologiske forhold en lavere sammenhæng med barnets læsefærdighed forstået på den måde, at der er en sammenhæng, som blot ikke er så stærk - specielt ikke, hvis man tager højde for barnets sproglige færdigheder.

Læselyst.

Børn, der kan lide at læse, læser meget. Børn, der læser af lyst, er ofte omgivet af voksne, der viser læsning stor interesse.

Udvikling af læselyst gennem hele elevens skoleforløb styrkes ved

- Voksnes højtlesning
- Mestringsglæde
- Positiv respons fra andre fx forældre, lærere, kammerater
- Læselystambassadører

Læseerfaringer.

Efter eleven har knækket læsekoden, skal der læses meget for at opnå en automatisering af læsningen svarende til ca. 1500-1700 normalsider. Det anbefales, at eleverne læser 15-30 minutter hver dag derhjemme på passende tekstkompleksitets niveau, så læsningen "flyder". Elever, der endnu ikke har opnået automatisering af læsningen, anbefales at læse sammen med en erfaren læser, der kan støtte og på pædagogisk vis give respons på læsningen.

Hvis man gør læseerfaringer op i bøger, anbefales det, at elever i 1.-2. klasse læser mange letlæsningsbøger hver uge. I 3.-7. klasse anbefales det, at eleverne læser 3-4 bøger om måneden. I 8.-10. klasse anbefales det, at eleverne læser 1-2 bøger om måneden.

Forældresamarbejde omkring undervisningen.

Forældresamarbejdet omkring elevens læseudvikling skal passe til barnets udviklingstrin. Det anbefales, at man til forældremøder fortæller, hvad der karakteriserer læseudviklingen på det givne klassetrin og hvilke fokuspunkter, der er i undervisningen i det pågældende år.

I skole-hjemsamarbejde er fokus rettet mod den enkelte elevs læseudvikling. Der drøftes målsætning og evaluering i forbindelse med elevplanen.

I forbindelse med den tidlige læseindlæring er det vigtigt, at lærerne konkret fortæller, hvordan forældre og skole kan samarbejde om læseindlæringen.

Man kan udarbejde forældrefoldere for, hvordan hjemmet kan støtte på de forskellige trin. Man kan vise film, der demonstrerer god læseundervisning eller invitere til forældredag med fokus på særlige læseaktiviteter.

Forældrefoldere om sprog og læsning.

Følgende er inspiration til forældrefoldere om sprog og læsning. Det kan kopieres over på skolens papir, forsynes med billeder fra skolens hverdag, og I kan rette det til, så det afspejler jeres skoles hverdag.

Kære forældre til elever i indskolingen.

Som forældre er du en vigtig ressourceperson i dit barns sprog- og læseudvikling. Når barnet starter i 0. kl. har det allerede 6 års erfaring med sprog og (højt)læsning, og det er disse erfaringer, skolen bygger videre på i samarbejde med jer forældre.

At blive en god læser kræver opbakning, interesse og, at forældrene læser med barnet hver dag derhjemme. Derfor er det vigtigt, at du som forælder støtter og inspirerer dit barn i at læse.

Råd om aktiviteter, der kan forberede læsning:

- **Sprogets lyde:**
  - ✓ Leg med sprogets lyde sammen med dit barn.
  - ✓ Lav selv rim og remser sammen med dit barn.
  - ✓ Find ord der starter med samme lyd.
- **Stort ordforråd:**
  - ✓ Inddrag dit barn i aktiviteter og sæt ord på dem.
  - ✓ Hjælp dit barn med at lære og forstå nye ord.
  - ✓ Spil ordudviklende spil fx billedlotteri m.fl.
- **Viden om omverdenen:**
  - ✓ Tag på ture sammen fx i skoven, i byen, på landet osv. og tal om, hvad I oplever.
  - ✓ Tal om de ting, I oplever i hverdagen.
- **Tidlig start med læseudviklingen:**
  - ✓ Inddrag dit barn i små læse- og skrivesituationer fx til- og frakort, ønskesedler, huskesedler.
  - ✓ Læg små breve i barnets madkasse.
  - ✓ Skriv tekst til barnets tegninger.
  - ✓ Læs billedbøger med tekst.

Råd om læseaktiviteter i hjemmet:

- **Lad læsning være en naturlig del af hverdagen i jeres hjem:**

- ✓ Vis det er vigtigt at kunne læse, og det er en færdighed, du som voksen anvender i mange sammenhænge i hverdagen.
- ✓ Vis at læsning giver gode oplevelser fx ved højtlesning, tag på biblioteket og lån bøger sammen, vis at du selv læser for din fornøjelse, tal sammen om det læste.

- **Råd om oplæsning:**

- ✓ Vælg gode børnebøger som interesserer dit barn og passer til barnets alder.
- ✓ Gå på biblioteket og lad barnet være med til at vælge de bøger, der skal læses højt.
- ✓ Snak sammen om handlingen i bogen og om bogens billeder.
- ✓ Lad din finger følge ordene i teksten.
- ✓ Tal sammen om betydningen af svære ord.
- ✓ Lad barnet finde kendte ord og bogstaver i teksten.
- ✓ Tal sammen om bogen efterfølgende.

- ✓ Læs gerne bogen flere gange.

- ✓ Lad barnet genfortælle historien, når det har lyst.

- **Råd når dit barn læser højt for dig:**

- ✓ Kig på titlen og billeder.
- ✓ Tal om hvad I tror, teksten handler om, før den læses.
- ✓ Læs evt. bogen højt for barnet, hvis den er svær.
- ✓ Lad barnet læse bogen højt.
- ✓ Støt barnet under læsningen ved svære ord fx ved at dele ordet og bruge bogstavlydene (slut evt. med at forære ordet til barnet).
- ✓ Afbryd kun ved fejllæsning, hvis det ødelægger læseforståelsen.
- ✓ Ros barnet.

Når barnet senere begynder at læse bøger på egen hånd, så vis fortsat interesse for dit barns læsning. Hjælp barnet med at få læst 20-30 minutter hver dag. Spørg ind til bøgernes handling. Tal fortsat med barnet om vanskelige ord og udtryk. Hjælp dit barn ved at støtte op om dets læseudvikling.

Kære forældre til elever på mellemtrinnet.

Læsning skal ikke kun vedligeholdes, læsning skal videreudvikles gennem hele skoleforløbet. Også på mellemtrinnet spiller du som forælder en vigtig rolle for dit barns fortsatte læseudvikling.

På mellemtrinnet bliver læsningen i højere grad noget, barnet gør for at lære og få ny viden. Barnets forståelse af det læste bliver det centrale. Det er altså langt fra nok at kunne læse ordene, man skal også kunne forstå teksten samt læse med en passende hastighed. Det kræver øvelse, derfor er det fortsat vigtigt, at barnet læser hver dag derhjemme.

På mellemtrinnet lærer dit barn at bruge læsning i alle fag. Hvert fag har sine egne fagudtryk, som dit barn skal lære at anvende og forstå.

I skolen lærer dit barn også forskellige læseforståelsesstrategier, dvs. måder at læse, bruge og huske en tekst på for at forstå teksten bedst muligt.

Råd om læseforståelsesaktiviteter i hjemmet:

- Styrk dit barns ordforråd:
  - ✓ Tal sammen om ords betydninger. Slå svære ord op fx i en ordbog, prøv at bruge ordet i en anden sammenhæng.
- Viden om omverdenen:
  - ✓ Tal og diskuter sammen om hvad I oplever i fx tv, bøger, blade, radio, internet m.m.
  - ✓ Giv dit barn viden og oplevelser.
  - ✓ Lad dit barn læse meget.
  - ✓ Læs højt for dit barn.

På mellemtrinet stopper en del børn med at læse af lyst. Det er derfor vigtigt at bevare eller genfinde lyst og glæde ved læsning. Læsning anvendes i mangfoldige sammenhænge fx læsning af undertekster, læsning på nettet, læsning i blade m.m.

Der er forskel på sværhedsgraden af de bøger, der bliver brugt fælles på klassen og bøger velegnet til frilæsning. En frilæsningsbog må ikke være sværere, end barnet selv kan læse 90- 95% af ordene.

Støt op om dit barns fortsatte glæde ved frilæsning:

- Hjælp dit barn med at afsætte tid og ro til formålet.
- Vis interesse og spørg ind til de bøger dit barn læser.
- Husk frilæsningsbogen ikke må være for svær.
- Vær opmærksom på at dit barn har læsestof fx ved at låne bøger på biblioteket.
- Vis interesse for dit barns brug af internettet - her findes også viden!
- Læs højt også selv om dit barn selv kan læse.
- Vis dig som rollemodel ved selv at (gen)finde glæden ved læsning.

Kære forældre til elever i overbygningen.

Selv om jeres søn/datter ikke har behov for samme støtte til læsningen som tidligere, har de stadig brug for jer som aktive medspillere og, at I forældre interesserer jer for og indirekte støtter den fortsatte læseudvikling.

I overbygningen bliver mængden af læsestof øget i næsten samtlige fag. Det stiller krav til læseforståelse, læsefærdigheder og læsehastighed. Derfor er det fortsat vigtigt, at der bliver læst ca. 30 minutter hver dag, så læsehastighed og læseforståelse fortsat er i udvikling.

Læsning i alle fag spiller en central rolle i overbygningen. Hvert fag har nye faglige ord og begreber, der skal læres. Ordforråd er derfor afgørende i forhold til at forstå det læste. Her spiller I forældre en vigtig rolle ved at hjælpe med at finde forklaringer og opslagsmuligheder.

Dit søn/datters almenviden er også central i forhold til at kunne forstå det læste. Du kan støtte ved at vise interesse for den unges verden og indgå i samtaler og diskussioner af emner, der optager din søn/datter. Endvidere kan du støtte den unges almenviden ved at opfordre ham/hende til at følge med i, hvad der sker i verden fx via nyhederne.

Støt din søn/datter i bedre at kunne forstå det læste:

- Spørg hvad han/hun ved om emnet, inden teksten læses.
- Spørg hvad han/hun ønsker at få viden om ved at læse teksten, inden teksten læses.
- Anbefal at stille spørgsmål til teksten.
- Spørg efterfølgende om han/hun fandt svarene i teksten.
- Vær behjælpelig med at finde betydningen af ukendte ord.
- Vis interesse for det din søn/datter læser.
- Del dine egne gode læseoplevelser.

Litteratur

Catts, Fey, Zhang, & Tomblin: Language basis of reading and reading disabilities: Evidence from a longitudinal study. *Scientific Studies of Reading*, 3.

Elbro, Scarborough: Early identification. *Handbook of children's literacy*. T. Nunes & P. Bryant (red). Kluwer Academic Publishers.

Nationalt Videncenter for Læsning. www.videnomlaesning.dk

Vi læser for livet. www.vilaeserforlivet.dk

Silkeborg Kommune